

Informacija za novinarje: RAVNANJE Z ODPADKI V SLOVENIJI

Država z zakoni in podzakonskimi akti glede izvajanja obveznih občinskih gospodarskih javnih služb zbiranja in prevoza komunalnih odpadkov ter odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov predpisuje občinam minimalni normativni okvir, ki ga morajo te upoštevati pri njihovem nadaljnjem urejanju področja javne službe.

V primeru zbiranja in prevoza ter odlaganja preostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov gre za obvezni občinski gospodarski javni službi varstva okolja, zato so odločitve in odgovornost na strani občin. Vloga ministrstva je zagotoviti, da so projekti lokalnih skupnosti skladni s sprejeto slovensko in evropsko zakonodajo in da sledijo zastavljenim ciljem v zvezi z odstranjevanjem odpadkov in zmanjšanjem količin biološko razgradljivih odpadkov v odloženih komunalnih odpadkih. Ko občine dosežejo konsenz glede lokacije regijskih centrov ravnanja z odpadki in uredijo občinske prostorske akte, MOP posreduje pri pridobivanju EU sredstev in potrdi namensko porabo okoljske dajatve za onesnaževanje okolja zaradi odlaganja odpadkov za investicije v objekte, ki so namenjeni skupnemu reševanju problematike komunalnih odpadkov na medobčinskem, regijskem ali medregijskem nivoju.

Zakonske osnove:

- **Zakon o varstvu- ZVO-1** v tretji in četrti točki prvega odstavka 149. člena določa, da sta obvezni občinski gospodarski javni službi varstva okolja tudi zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov ter odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov.
- **Ustava RS** s svojimi določbami zagotavlja spoštovanje ustavnih garancij lokalne samouprave. V skladu z ustavno zagotovljeno lokalno samoupravo imajo namreč občine izvirno ustavno pooblastilo, da samostojno opravljajo zadeve lokalnega pomena (izvirne naloge), ki jih določijo s splošnimi akti občine ali so določene z zakonom (21. člen ZLS). Tako sodi med izvirne naloge občine, določene z zakonom, tudi skrb za opravljanje javne službe zbiranja in prevoza komunalnih odpadkov ter javne službe odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov. V tem okviru mora občina poskrbeti tako za normativne kot tudi materialne pogoje izvajanja javne službe. Načelo zakonitosti delovanja občin na področju normativnega delovanja pomeni, da občinski predpisi, ki urejajo zadeve iz izvirne pristojnosti občin ne smejo biti v nasprotju z zakoni, ki urejajo to področje. Seveda pa po drugi strani občinski organi znotraj zakonsko opredeljenega okvira oziroma pooblastil samostojno odločajo o tem, kakšne odločitve bodo sprejeli glede posameznih vprašanj izvajanja javne službe, ki zakonsko niso urejena. Pri pripravi predpisov s področja ravnanja s komunalnimi odpadki so bila torej upoštevana zgornja izhodišča, kar pomeni, da lahko občine znotraj upoštevanega normativnega okvira podrobneje in samostojno urejajo nekatera vprašanja izvajanja javne službe, kot npr: podrobnejša opredelitev vrste in obsega storitev javne službe, podrobnejša opredelitev organizacijske oblike izvajanja javne službe in pogoje za izvedbo posamezne oblike (javno podjetje, koncesija ali druge oblike javno-zasebnega partnerstva, itd.), določanje

podrobnejših pogojev za prevzemanje mešanih komunalnih odpadkov, podrobnejša opredelitev obveznosti izvajalca javne službe in uporabnikov storitev javne služne, izbira ustreznega sistema in tehnologije po lastni presoji, itd.

- **Zakon o lokalni samoupravi- ZLS-** iz določila prvega odstavka 61. člena ZLS izhaja, da občina zagotavlja opravljanje javnih služb, ki jih sama določi in javnih služb, za katere je tako določeno z zakonom (npr. obvezna občinska gospodarska javna služba varstva okolja- odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov). V skladu z določilom 62. člena ZLS občina tudi predpiše način in pogoje opravljanja javnih služb, če zakon ne določa drugače.

Skladno z določbami 90.a člena Zakona o lokalni samoupravi, ki določa, da v primeru, če občina ne opravlja ali v nasprotju z zakonom opravlja z zakonom določene naloge iz svoje izvirne pristojnosti, mora pristojno ministrstvo opozoriti občinski organ in mu predlagati način izvršitve posamezne naloge ter določiti rok. Če občina ne ravna v skladu z opozorilom in predlogom in pristojno ministrstvo ugotovi, da občina ne zagotavlja skupnih potreb in interesov svojih prebivalcev in bi utegnile nastati škodljive posledice za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje, mora pristojno ministrstvo občini naložiti izvedbo naloge z odločbo. Če občina ne izvrši odločbe v določenem v roku, jo izvrši ministrstvo v skladu z določbami zakona, ki ureja upravno izvršbo.

- **Zakon o gospodarskih javnih službah- ZGJS in Zakona o javno-zasebnem partnerstvu- ZJZP;** način in oblike izvajanja gospodarskih javnih služb določa ZGJS, ki pa ga v razmerjih javno-zasebnega partnerstva pomembno spreminja in dopolnjuje ZJZP. Občine se lahko avtonomno odločijo, katero organizacijsko obliko bodo uporabile pri zagotavljanju javne službe. Praviloma se odločajo med javnih načinom zagotavljanja v obliki javnega podjetja ali zasebnim načinom s podelitvijo koncesije osebi zasebnega prava. Ne glede na način izvajanja gospodarske javne službe, režim opravljanja dejavnosti v okviru zakona predpiše lokalna skupnost. ZGJS predvideva izdajo posebnega predpisa (odlok lokalne skupnosti) o načinu opravljanja, s katerim se uredijo pogoji za zagotavljanje in uporabo javnih dobrin, viri financiranja in način njihovega oblikovanja, pravice in obveznosti uporabnikov in položaj infrastrukture, namenjene izvajanju javne službe. Omenjeno izhaja iz določil 7. člena ZGJS (način opravljanja), ki določa, da se s predpisom iz drugega odstavka 3. člena ZGJS (odlokom lokalne skupnosti) za posamezno gospodarsko javno službo določi organizacijska in prostorska zasnova njihovega opravljanja po vrstah in številu izvajalcev, vrsta in obseg javnih dobrin ter njihova prostorska razporeditev, pogoji za opravljanje in uporabo javnih dobrin, pravice in obveznosti uporabnikov, viri financiranja gospodarskih javnih služb in način njihovega oblikovanja, vrsta in obseg objektov in naprav, potrebnih za opravljanje gospodarske javne službe, ki so lastnina republiške ali lokalne skupnosti ter del njihove javne lastnine, ki je javno dobro in varstvo, ki ga uživa in drugi elementi, pomembni za opravljanje in razvoj gospodarske javne službe.

Podzakonski akti: s katerimi je država postavila lokalnim skupnostim temeljne okvire pri urejanju pogojev in načina opravljanja javne službe.

- **Uredba o ravnanju z odpadki** vpliva na urejanje predmeta javne službe predvsem s tem, ko določa vrsto komunalnih odpadkov, ki so predmet obveznega urejanja na lokalni ravni, ter definicije nekaterih pojmov ravnanja z odpadki (npr. zbiranje, prepuščanje in obdelava odpadkov), s katerimi si lahko občine pomagajo pri konkretizaciji generičnih zakonskih izrazov, s katerimi ZVO-1 opisuje vsebino javne službe v tretji in četrti točki prvega odstavka 149. člena.
- **Odredba o ravnanju z ločeno zbranimi frakcijami pri opravljanju javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki** (v nadaljevanju: odredba) določa najmanjši obseg in vsebino ravnanja z ločeno zbranimi frakcijami, ki morata biti zagotovljena v okviru opravljanja lokalne javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki. Glede na to, da odredba

določa minimalne standarde pri vzpostavitvi sistema ločenega zbiranja odpadkov, imajo občine možnost, da z odlokom določijo strožje standarde oziroma določijo širši obseg ločenega zbiranja frakcij. Odpadki, ki jih imetniki ne prepuščajo kot ločeno zbrane frakcije, se zbirajo kot mešani komunalni odpadki.

Pri opravljanju javne službe so morale biti z Odredbo določene zahteve v zvezi z ravnanjem z nevarnimi frakcijami izpolnjene najkasneje **31.12.2001**, v zvezi z ravnanjem z ločenimi frakcijami pa najkasneje **31.12.2003**!!! Izvajalec javne službe zbiranja in prevoza komunalnih odpadkov mora zagotoviti:

- **ločeno zbiranje v zbiralnicah ločenih frakcij**,
 - **ločeno zbiranje in prevzemanje v zbirnih centrih**; na območju vsake občine in za vsako naselje z več kot 8.000 prebivalci je treba urediti najmanj en zbirni center. Zbirnega centra ni treba urediti na območju občine, ki ima manj kot 3.000 prebivalcev, če je v okviru javne službe zagotovljeno, da povzročitelji komunalnih odpadkov lahko oddajajo ločene frakcije najmanj v enem zbirnem centru na območju sosednjih občin. Za naselje z več kot 25.000 prebivalci je treba urediti najmanj dva zbirna centra, za naselje z več kot 100.000 prebivalci pa najmanj en zbirni center na vsakih 80.000 prebivalcev;
 - **prevzemanje kosovnih odpadkov** v zbirnih centrih in na prevzemnih mestih kosovnih odpadkov;
 - **razvrščanje zbranih komunalnih odpadkov v sortirnici** (vsaj izločanje papirja in lepenke ter ločenih frakcij, ki so odpadna embalaža ali nevarni odpadki),
 - **ločeno zbiranje in prevzemanje nevarnih odpadkov**.
- **Odredba + Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo**: izvajalec javne službe mora zagotoviti, da se odpadna embalaža, ki se kot ločene frakcije izloči z ločenim zbiranjem v zbiralnicah ločenih frakcij in zbirnih centrih ali z razvrščanjem komunalnih odpadkov v sortirnicah, redno oddaja družbi za ravnanje z odpadno embalažo (v nadaljevanju: DROE) skladno s predpisom, ki ureja ravnanje z embalažo in odpadno embalažo. To velja tudi za odpadno embalažo, onesnaženo z nevarnimi snovmi, ki se kot nevarne frakcije izloči z ločenim zbiranjem v zbiralnicah in premičnih zbiralnicah nevarnih frakcij ali z razvrščanjem komunalnih odpadkov v sortirnicah. Oddajanje odpadne embalaže družbi za ravnanje z odpadno embalažo je za izvajalca javne službe (zaenkrat) brezplačno.
- **Uredba o ravnanju z biološko razgradljivimi kuhinjskimi odpadki**- Vlada je uvedla obveznost lokalnih skupnosti, da v okviru javne službe zagotovijo ločeno zbiranje kuhinjskih odpadkov od drugih ločeno zbranih komunalnih odpadkov. Uredba natančneje opredeljuje tudi poglobitve obveznosti izvajalca javne službe glede načina zagotavljanja storitev ločenega zbiranja kuhinjskih odpadkov in obveščanja povzročiteljev o ravnanju s temi odpadki.
- **Uredba o odlaganju odpadkov na odlagališčih** določa mejne vrednosti emisij snovi v okolje zaradi odlaganja odpadkov, obvezna ravnanja in druge pogoje za odlaganje ter pogoje in ukrepe v zvezi z načrtovanjem, gradnjo, obratovanjem in zapiranjem odlagališč ter ravnanja po njihovem zaprtju z namenom, da se v celotnem obdobju trajanja odlagališča zmanjšajo učinki škodljivih vplivov na okolje, zlasti zaradi vplivov onesnaževanja z emisijami snovi v površinske vode, podzemne vode, tla in zrak, in v zvezi z globalnim onesnaženjem okolja zmanjšajo emisije toplogrednih plinov in preprečijo tveganja za zdravje ljudi. Že z veljavnostjo Pravilnika o odlaganju odpadkov (Ur.l. RS, št. 5/00, 41/04 in 43/04) je moral upravljavec odlagališča zagotoviti, da so na odlagališču odloženi samo **obdelani odpadki**, katerih onesnaženost ne sme presežati mejnih vrednosti parametrov onesnaženosti in mejnih vrednosti parametrov izlužka za nenevarne odpadke.

Zavezujoč je dokončen datum, ki izhaja iz Direktiva Sveta 1999/31/ES z dne 26.04.1999 o odlaganju odpadkov na odlagališčih, ki v 14. členu določa, da morajo države članice zagotoviti, da od 16.07.2009 dalje ne obratuje nobeno odlagališče, ki ni povsem usklajeno z

zahtevami direktive- isti datumi izhajajo tudi iz Uredbe o odlaganju odpadkov na odlagališčih, s katero smo v RS pravni red prenesli Direktivo.

Zavezujoč je tudi datum iz Direktive Sveta 96/61/ES z dne 24. septembra 1996 o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja (IPPC Direktiva), po kateri bi si morali vsi upravljavci odlagališč nevarnih in nenevarnih odpadkov (razen inertnih), pridobiti okoljevarstveno dovoljenje v skladu s predpisom, ki ureja vrste dejavnosti in naprave, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega (IPPC dovoljenja) do 30.10.2007- isti datumi izhajajo tudi iz Uredbe o odlaganju odpadkov na odlagališčih (Direktiva Sveta 1999/31/ES z dne 26.04.1999 o odlaganju odpadkov na odlagališčih in Direktive Sveta 96/61/ES z dne 24. septembra 1996 o celovitem preprečevanju in nadzorovanju onesnaževanja terminsko nista usklajeni. Mnenje EK je bilo, da morajo države članice izpolnjevati pogoje obeh direktiv, pomembno pa je dejstvo, da glede odlaganja odpadkov na odlagališčih ni dodatnih BAT ali BREF dokumentov- veljajo zahteve in pogoji iz Direktive Sveta 1999/31/ES z dne 26.04.1999 o odlaganju odpadkov na odlagališčih.

Datumi in zahteve glede odlaganja odpadkov in obvezne obdelave pred odlaganjem niso nove, izhajajo že iz Pravilnika o odlaganju odpadkov, ki je začel veljati 05.02.2000 in je v 5. členu določal, da je dovoljeno odlagati samo obdelane odpadke, v prilogi 1 pa je določal zahteve, ki jih morajo izpolnjevati odpadki za odložitev na odlagališčih; torej so imele vse občine, katerih pristojnost je izvajanje obvezne javne gospodarske službe odlaganja ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov več kot 9 let časa, da se pripravijo na datum, roki pa so bili od pravilnika že trikrat korigirani (zdaj jih ne moremo več predstavljati!).

V RS problem ni tako pereč v zvezi z odlagalnim prostorom, zaskrbljujoče stanje je na področju ločenega zbiranja odpadkov, deleža predelave- prednostno recikliranja, predvsem pa v dejstvu, da infrastruktura za obdelavo komunalnih odpadkov ni bila pravočasno zgrajena (najcenejše je še vedno odlaganje, okoljska dajatev ne služi namenu), obdelava pred odlaganjem se ne izvaja (torej tudi če odlagalni prostor imamo- neobdelanih odpadkov ne smemo odlagati).

Eden od največjih razlogov za nedoseganje ciljev po OP BIOO je v dejstvu, da kljub zahtevam iz Odredbe o ravnanju z ločeno zbranimi frakcijami pri opravljanju javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki, ki je bila sprejeta v letu 2001 in določa najmanjši obseg in vsebino ravnanja z ločeno zbranimi frakcijami, ki morata biti zagotovljena v okviru opravljanja lokalne javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki (prehodni roki so potekli 2001, 2003), še vedno veliko občin nima zgrajenih ustreznih zbirnih centrov, zbiralnic in sortirnic, kar pa je predpogoj za uspešno izvajanje operativnega programa. Ker gre za odredbo, nima kazenskih sankcij in po mnenju IRSOP kljub opozorilom o neizpolnjevanju občinam in izvajalcem javnih služb ni vzvoda, s katerim bi jih "prisilili" v izpolnjevanje pogojev. Novelacijo odredbe (v uredbo in pravilnik) smo predlagali kot nujno v plan dela za 2009, saj bi s tem EK dokazali vpeljavo dodatnih ukrepov, v plan dela pa ni bila uvrščena (uvrščena je samo priprava Operativnega programa ravnanja z ločeno zbranimi frakcijami).

Potrebno je poudariti, da je bil OP BIOO pripravljen ob predpostavki, da bo pokrajinska zakonodaja sprejeta in bodo občine dolgoročneje vezane v regije in zato tudi bolj konstruktivno in zavzeteje pristopile k regijskemu reševanju ravnanja s komunalnimi odpadki.

Drugi podatki:

Okoljski cilji:

1. **Skladno z Direktivo 2008/98/ES o odpadkih sta določeno opredeljena dva okoljska cilja in sicer:**
 - **do leta 2020** se priprava za ponovno uporabo ter recikliranje odpadnih materialov, kot so najmanj papir, kovine, plastika in steklo iz gospodinjstev ter po možnosti iz drugih virov, če so ti tokovi odpadkov podobni odpadkom iz gospodinjstev, **povečajo na najmanj 50 % skupne teže;**
 - **do leta 2020** se priprava za ponovno uporabo, recikliranje in materialna predelava, vključno z zasipanjem z uporabo odpadkov za nadomestitev drugih materialov, nenevarnih gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov, z izjemo naravno prisotnega materiala, opredeljenega v kategoriji 17 05 04 seznama odpadkov, **povečajo na najmanj 70 % skupne teže.**

Države članice morajo za doseganje teh ciljev sprejeti potrebne ukrepe za spodbujanje ponovne uporabe proizvodov in priprave za ponovno uporabo, predvsem s spodbujanjem vzpostavitve in podpore omrežij za ponovno uporabo in popravila, uporabe gospodarskih inštrumentov, meril za naročila, kvantitativnih ciljev ali drugih ukrepov. Uvesti morajo tudi dodatne ukrepe za spodbujanje visoko kakovostnega recikliranja in v ta namen uvesti sisteme ločenega zbiranja odpadkov, če je to tehnično, okoljsko in ekonomsko izvedljivo ter če je primerno za doseganje potrebnih standardov kakovosti za zadevne sektorje recikliranja. V skladu s členom 10(2) je do leta 2015 potrebno vzpostaviti ločeno zbiranje vsaj za papir, kovine, plastiko in steklo.